

BUREAU FINANCIËEL TOEZICHT

Jaarverslag 2003

— —

BUREAU FINANCIEEL TOEZICHT

Jaarverslag 2003

— — — —

*J*aarverslag

Inhoudsopgave

<hr/>	
JAARVERSLAG	
<hr/>	
1	Voorwoord
<hr/>	
	5
2	Ten geleide
<hr/>	
	6
3	Vooraf tot goed begrip van het verslag
<hr/>	
	18
4	Uitgevoerde werkzaamheden in 2003
<hr/>	
	19
5	Organisatie
<hr/>	
	27
6	Ontwikkelingen
<hr/>	
	28
7	Verantwoordingsverklaring informatiebeveiliging
<hr/>	
	31
<hr/>	
JAARREKENING	
<hr/>	
1	Balans per 31 december 2003
<hr/>	
	33
2	Winst- en verliesrekening 2003
<hr/>	
	35
3	Algemene toelichting
<hr/>	
	36
4	Toelichting op de balans per 31 december 2003
<hr/>	
	37
5	Toelichting op de winst- en verliesrekening 2003
<hr/>	
	41
<hr/>	
ACCOUNTANTSVERKLARING	
<hr/>	
	45
<hr/>	
SAMENSTELLING BESTUUR, DIRECTIE EN MEDEWERKERS	
<hr/>	
	47

Jaarverslag

1 Voorwoord

Voor U ligt het jaarverslag 2003 van het Bureau Financieel Toezicht (BFT). Het is geschreven in het jaar waarin het BFT, geboren op 1 oktober 1999, zijn eerste lustrum zal vieren. Vanzelfsprekend zal daaraan dit jaar op gepaste wijze aandacht worden besteed. Nu reeds is vast te stellen dat het BFT sinds zijn geboorte vrijwel continu en in versnellend tempo in ontwikkeling is geweest. Dit was het gevolg van uitbreidingen van haar taak als publiekrechtelijk toezichthouder. De uitbreidingen golden zowel de inhoud van het toezicht als de daaraan onderhevige beroepsgroepen. Reden om in dit jaarverslag behalve bij de verantwoording van het geleverd werk en de prijs die het heeft gekost, in een "Ten geleide" ook stil te staan bij een van de vragen die over toezicht opgeld doen: Is de onmiskenbare groei van toezichthouders niet toe aan een analyse op het punt van overzichtelijkheid en doordachte systematiek? Beperkt tot het notariaat, komen die vraag en een tentatief antwoord hierna kort aan de orde.

De al genoemde evolutie van het BFT met haar functionele, juridische, bestuurlijke en organisatorische effecten op het reilen en zeilen van het Bureau heeft het BFT-voorzitterschap van Mevrouw Mr R.C. Schoemaker gedurende de afgelopen vier jaren beheerst. Zij heeft het voorzitterschap met ingang van 1 januari 2004 neergelegd, nadat zij reeds sinds 1996 het voorzitterschap had bekleed van het aan het BFT voorafgaand, soortgelijk maar privaatrechtelijk verankerd instituut "Centraal Bureau van Bijstand". Voor haar actief-bestuurlijke inzet en regie in het belang van de publieke zaak met name in haar evolutionaire voorzittersjaren verdient zij alle waardering.

De voorzitter

Mr L.R. van der Weij

Ten geleide

2

Toezicht (meer dan) genoeg ? (pleidooi voor dóórdenken en doordénken)

1. Is there "something rotten in this state"?

De algemene beschouwingen over "the state of the Union" van de Vice-President van de Raad van State Mr. H.D. Tjeenk Willink in het jaarverslag van de Raad over 2003 zijn terug te voeren op twee kernthema's:

- a) nadenken gebeurt (veel) te weinig,
- b) de wildgroei aan echte of semi (of zelfs quasi?) bestuursorganen.

De waarde van de complete beschouwingen van de Vice-President – waaraan deze samenvatting in geen opzicht te kort wil doen – dwingt ertoe u, geachte lezere en lezer, dringend uit te nodigen ze zelf in hun geheel te lezen¹. Passages eruit die naast andere tekenend zijn voor zijn visie luiden:

"Het is opmerkelijk hoe weinig aandacht bij staatkundige, bestuurlijke en ambtelijke vernieuwing aan de definiëring van de problemen wordt geschonken en hoe weinig wordt nagedacht over wie die problemen daadwerkelijk ondervinden. Zonder heldere probleemdefinitie wordt elke oplossing een toevalstreffer. (...)

De uitgewaaierde bureaucratie is een belangrijk probleem in het publieke domein geworden. Zij frustreert het politieke primaat, belemmert de uitvoerders in hun professionaliteit en beperkt de burgers in hun publieke verantwoordelijkheid. Tot nu toe is daaraan weinig aandacht besteed. Waar bestrijding van de bureaucratie aan de orde is, wordt tot nu toe vooral gelet op administratieve lasten voor bedrijven en particulieren. Belangrijk, maar wel iets anders. Bij alle aandacht voor kwantitatieve gegevens, is het opmerkelijk dat eigenlijk niet duidelijk is hoeveel, vaak goed betaalde functionarissen zich in de afgelopen twintig jaar als intermediair hebben genesteld tussen politiek verantwoordelijke ministers en professionele uitvoerders. Op de ministeries, in zelfstandige bestuursorganen, bij andere overheden, in private instellingen, in de professionele organisaties zelf en in de samenwerkingsverbanden tussen al deze instanties. Als beleidsambtenaar, als rekenmeester, als toezichthouder, als (externe) adviseur en (vooral) als manager. Wat hebben zij bijgedragen aan de kwaliteit van de publieke dienstverlening? Hoeveel tijd kunnen professionele uitvoerders nog aan hun eigen werk besteden in vergelijking met twintig jaar terug?²"

Deze (be)sturende tusseninstituties hebben zich, zoals het in het bij het verslag horend persbericht van de Raad staat: "genesteld tussen een minister die voor het beleid verantwoordelijk is en de professionele uitvoerders van dat beleid. (...) Die omvangrijke tussenlaag heeft geleid tot verambtelijking van het publieke domein. Dit is het grootste probleem geworden voor het goed functioneren van de publieke sector. Het is onder andere ontstaan door het ontbreken van een visie op de positie en rol van de staat, het verwaarlozen van

¹ Het met 6 april 2004 gedagtekende persbericht over het jaarverslag 2003 van de Raad van State meldt: "U kunt dit jaarverslag downloaden via de navigatie "BESTAND" - "Jaarverslagen". U kunt via die pagina ook (gratis) een gebonden exemplaar bij de afdeling Communicatie en Externe betrekkingen bestellen."

² Jaarverslag p. 23 r.k.en 24 l.k.

de publieke instituties (regering, Staten-Generaal, adviescolleges), het gebrek aan goede analyses en onduidelijkheid over wat het probleem precies is en hoe het moet worden opgelost.”

Aan het soms opgewonden doe-klimaat van de bestuursactualiteit is eigen dat reacties er soms al zijn voordat de inhoud van de actie waarom het te doen is, deugdelijk vaststaat, laat staan nadat bezinning op daaraan te verbinden, doordachte consequenties voor de langere termijn een faire kans heeft gekregen. Het heeft er de schijn van dat de Vice-President behoort tot de weinigen die het zich nog (kunnen) permitteren, al – druk – doende in het levende staatsbestel, na te (blijven) denken. Tjeenk Willink doet dat in het jaarverslag van de Raad over 2003 niet voor het eerst. Een van zijn als regeringscommissaris voor de reorganisatie van de rijksdienst uitgegeven “voorberichten”, gedateerd augustus 1986, draagt als titel: Een pleidooi om te denken. De ondertitel van deze bespiegeling is er een variatie op. Hoeveel reorganisaties zijn er overigens sinds 1986 tot nu toe wel niet gevolgd en met hoeveel maatschappelijk succes?

2. Wat heeft het Bureau Financieel Toezicht hiermee van doen?

Twee fenomenen vallen op in het hiervoor weergegeven citaat uit het jaarverslag van de Raad: al dan niet zelfstandig bestuursorgaan en toezichthouder. Exemplaren van de combinatie ervan, toezichtorganen geheten, maken een niet te verwaarlozen deel uit van de door de Vice-President bedoelde karavaan van organen c.s. De karavaan breidt zich meer en meer uit en trekt intussen onverstoord verder. Toezichtorganen dragen sinds jaar en dag, al dan niet in enige samenwerkingsvorm met andere “lichamen” een al dan niet gedeelde verantwoordelijkheid binnen of aan de rand van het publieke domein, soms op basis van een – niet altijd heldere³ – publiek-private formule. Het Bureau Financieel Toezicht, BFT, is als zelfstandig bestuursorgaan zo'n toezichthouder. Het is krachtens de Wet op het notarisambt en de Gerechtsdeurwaarderswet belast met financieel toezicht c.a. op het notariaat en de gerechtsdeurwaarderij. Het BFT is tevens belast met het toezicht op de naleving van de Wet Melding Ongebruikelijke Transacties (Wet Mot) en de Wet identificatie bij dienstverlening (Wid) door notarissen, advocaten, accountants, belastingadviseurs alsmede bedrijfseconomisch- en juridisch adviseurs, tezamen 40.000 à 50.000 personen. Voor een aantal van deze beroepsgroepen geldt dat zij onder andere toezichtaspecten weer onderhevig zijn aan andere toezichthouders.

3. Toezicht is noodzaak

Democracy-in-action bestaat onder meer bij de gratie van effectieve controle ofwel toezicht. Anders gezegd, toezicht is onmisbaar omdat het ten behoeve van de Nederlandse samenleving een primordiaal publiek belang dient. Naarmate met publiek-bestuurlijk gezag beklede instituties in getal toenemen en/of zich functioneel verder ontplooiën, neemt ook het aantal toezichthouders toe, op zichzelf begrijpelijk. Actuele voorbeelden vormen onder meer de sinds kort functionerende of in de maak zijnde op gemeenteniveau georganiseerde rekenkamers ter controle op het financiële reilen en zeilen van gemeenten.

³ Zie M. Scheltema “Publiek-private ongerijmdheden”; Stcrt. 15 januari 2004, rubriek Staat en recht.

4. Het notariaat en zijn veelvoud aan toezichthouders

De vraag die als titel boven deze reflectie is geplaatst: – Toezicht (meer dan) genoeg? – valt in het licht van het voorgaande ten aanzien van alle hiervoor genoemde beroepsgroepen te stellen. Uitsluitend de voor een jaarverslag naar zijn aard vereiste beperking heeft tot de keuze geleid vraag en aftastend antwoord hier en nu alleen – en dan nog maar op beperkte schaal – aan te snijden in relatie tot het notariaat, de langst aan toezicht door het BFT toevertrouwde beroepsgroep.

Bij hetgeen volgt geldt als inhoud van het begrip toezicht de definitie die overheidsbreed is aanvaard: “Toezicht is verzamelen van informatie over de vraag of een handeling of zaak voldoet aan daaraan gestelde eisen, zich daarna vormen van een oordeel daarover en eventueel naar aanleiding daarvan interveniëren.”⁴ Het abstractiegehalte van deze definitie, in het bijzonder van de term “interventie”, is wel zeer hoog. Het gevolg daarvan is dat er ook essentieel verschillende activiteiten onder schuil gaan. De definitie omvat bij voorbeeld zowel intern als extern toezicht, zowel preventief als repressief toezicht en zowel bestuurlijk als rechterlijk ingrijpen, telkens naar ieders eigen aard en strekking wezenlijk onderscheiden grootheden. Wat het notariaat betreft komen in deze “situatieschets” alle typen toezicht voorbij.

5. Less is more

De aan het titelonderwerp gewijde beschouwing leidt, mede gelet op het voorgaande, tot de hierna te motiveren conclusie dat het notariaat met betrekking tot toezicht onderhevig is aan toezicht door meer toezichthouders dan nuttig, nodig of wenselijk is. Dat meerdere voegt niets toe. Ook komt het voor dat een toezichthouder bevoegdheden bezit die niet goed binnen één orgaan verenigbaar zijn. Dat werkt ook voor de toezichthouder zelf niet gunstig, integendeel. Bovendien dringt zich dan de klassieke vraag op: Wie zal de bewakers weer bewaken? Kortom: Less is more

6. Het aantal toezichthouders en de actieradius ervan

Zoals het nog steeds van betekenis zijnd rapport “Toezicht notariaat” van november 1999, gemaakt door de werkgroep – Van Delden⁵, met recht al aangeeft, kent het notariaat sinds het inwerking treden van de nieuwe Wet op het Notarisambt per 1 oktober 1999 acht toezichthouders. In een korte kenschets passeren zij de revue:

⁴ Het borgen van het publiek belang, Wetenschappelijke Raad voor het regeringsbeleid, april 2000, p. 20. Deze van de Algemene Rekenkamer afkomstige definitie doet ook opgeld in De Ministeriële verantwoordelijkheid ondersteund, een checklist voor een systematische beschrijving en analyse van toezichtarrangementen, Den Haag 1998, (Commissie Holtslag, secretaris-generaal Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden), in Vertrouwen in onafhankelijkheid, Eindadvies Ambtelijke Commissie Toezicht, Den Haag 2000, waarin externe zelfstandiging selectief wordt aanbevolen (Commissie Borghouts, destijds secretaris-generaal Ministerie van Justitie thans Commissaris van de Koningin in Noord-Holland) en in de kaderstellende visie op toezicht van het tweede paarse kabinet d.d. juli 2001 (zie TK 2000-2001, 27157 nr. 20 en TK 2000-2001, 27831, nr. 1-3).

⁵ Een op initiatief van de Staatssecretaris van Justitie en de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) ingestelde werkgroep.

(1) De Minister van Justitie

De Minister van Justitie oefent extern preventief toezicht uit daar verordeningen van de Koninklijke Notariële Beroepsvereniging (KNB) onderhevig zijn aan zijn goedkeuring. Dit type toezicht is indirect eveneens aan de orde waar bij algemene maatregel van bestuur aan het BFT andere taken met betrekking tot het notariaat dan financieel toezicht kunnen worden opgedragen en de Minister algemeen bindende voorschriften of beleidsregels inzake het functioneren van het BFT kan vaststellen.

(2) De Kroon

De Kroon oefent extern repressief toezicht uit bij toepassing van haar bevoegdheid bij KB besluiten van de ledenraad, het bestuur of andere organen van de KNB te vernietigen. Een en ander heeft zijn doorwerking naar de individuele notaris en kandidaat-notaris.

(3) De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

De verordenende bevoegdheid van de KNB als publiekrechtelijke beroepsorganisatie strekt zich uit over tal van onderwerpen. Met de uitoefening van die bevoegdheid wordt beoogd de vereiste professionele standaard van de beroepsuitoefening en de financiële soliditeit van de bedrijfsvoering van het notariaat te waarborgen. De beroepsgroep bindende verordeningen van de KNB vormen ten opzichte van de individuele notaris en kandidaat-notaris externe, preventieve toezichtinstrumenten van de KNB. Repressief van aard zijn de bevoegdheden van de KNB tot het door tussenkomst van de voorzitter van de Kamer van Toezicht een onderzoek doen instellen en tot klachten indienen bij de Kamer. Door een klacht in te dienen entameert de KNB een tuchtrechtelijke procedure ter behandeling ervan. De voorzitter is verplicht een onderzoek te gelasten als de KNB hem dat heeft verzocht. De KNB houdt zich daarnaast ook zelf bezig met klachtbehandeling en wel via bevorderen van bemiddeling en via verwijzing naar andere toezichthouders.

(4) De Kamer van Toezicht en zijn voorzitter

Bij elk van de 19 rechtbanken van ons land zijn Kamers van Toezicht op de notarissen en kandidaat-notarissen ingesteld. Zij oefenen bestuurlijk en tuchtrechtelijk toezicht uit op de naleving van al hetgeen de Wet op het Notarisambt, hierna de Notariswet, en daarop gebaseerde nadere regelgeving voorschrijft. De voorzitter van de Kamer kan een in opspraak gekomen notaris of kandidaat-notaris oproepen om hem uitleg te geven. Hij kan ook inzake in kantoor- en privé-administratie verlangen en afschrift van stukken. Hij kan in verband met het toezicht een onderzoek door een plaatsvervangend voorzitter en/of het BFT laten instellen. Hij is daartoe verplicht als het bestuur van de KNB of het BFT hem dat verzoekt. Bovendien is hij bevoegd een zaak aanhangig te maken bij de Kamer als tuchtrechter zodat een tuchtrechtelijke procedure volgt. Hoger beroep van beslissingen van de Kamers in tuchtzaken kan worden ingesteld bij het Gerechtshof te Amsterdam als hoogste tuchtrechter. Beroep in cassatie bij de Hoge Raad is uitgesloten. Het gaat bij dit alles om extern en, gerekend naar zijn werking, deels preventief deels repressief toezicht.

(5) Het Bureau Financieel Toezicht (BFT)

Het gehele administratief-financieel-economisch reilen en zeilen van een notaris, voor zover geregeerd door desbetreffende regelgeving inzake het notariaat is onderworpen aan toezicht door het BFT. Het maatschappelijk belang ervan is zoveel mogelijk waarborg bieden voor de soliditeit en daardoor continuïteit van elk notariaat. Dit gebeurt door middel

van periodiek – onder meer risk-based – onderzoek in onderscheiden soorten en maten van frequentie en intensiteit. Het onderzoek wordt uitgevoerd door bij het BFT werkzame registeraccountants. Het is onder meer gericht op het doen naleven van de voor de notaris geldende solvabiliteitseis en de liquiditeitseis. Het strekt in dat verband ook tot beveiliging van door cliënten aan een notaris toevertrouwde gelden. Bij gebleken manco's is het BFT gehouden de bevoegde Kamer van Toezicht te informeren over zijn bevindingen. Het BFT zal, afhankelijk van het soortgelijk gewicht van de bevonden manco's, aan de melding ervan een klacht verbinden en daarmee een tuchtrechtelijke procedure tegen de betrokken notaris entameren. De notaris is verplicht alle gegevens aan het BFT te verschaffen die voor een effectief toezicht nodig zijn. Extern preventief en repressief toezicht gaan bij het BFT hand in hand.

(6) De inspectie van de registratie en successie

De Registratiewet 1970 regelt het vastleggen van de inhoud van onder meer notariële akten c.a. in registers. De wet legt in dit verband aan notarissen diverse verplichtingen op. De tot de belastingdienst behorende, inspectie van de registratie en successie ziet toe op de naleving daarvan en beschikt daartoe over diverse onderzoeksbevoegdheden. Een enkele daarvan gaat vrij ver. Zo kan de inspecteur zich zo nodig met behulp van de sterke arm toegang verschaffen tot een woning waarin zich (vermoedelijk) akten en notariële registers bevinden. De inspecteur van de registratie en successie maakt q.q. deel uit van de Kamer van Toezicht. Bovendien hebben ambtenaren van de rijksbelastingdienst de plicht, al dan niet via de inspecteur van de registratie en successie, informatie die tot het treffen van een tuchtrechtelijke maatregel tegen een notaris kan leiden “terstond” door te geven aan de voorzitter van de Kamer van Toezicht. Ook hier is sprake van extern preventief en repressief toezicht.

(7) De Nationale ombudsman

Dat de Nationale ombudsman, hierna de ombudsman, toezichthouder is op het notariaat is het gevolg van (a) het feit dat de ombudsman onderzoek doet naar en een oordeel geeft over gedragingen van bestuursorganen en van (b) de “ontdekking” dat een notaris een bestuursorgaan is als bedoeld in de Algemene wet bestuursrecht. Hij was rechtstheoretisch al bestuursorgaan sinds een belangrijk deel van die wet op 1 januari 1994 werd ingevoerd. Immers hij is conform de sindsdien geldende definitie van bestuursorgaan “met openbaar gezag belast” omdat hij “de publiekrechtelijk bevoegdheid heeft tot het eenzijdig bepalen van de rechtspositie van andere rechtssubjecten”⁶. De vraag rijst of de wetgever ook de notaris destijds wel desbewust als bestuursorgaan voor ogen heeft gehad. Dat een notaris een bestuursorgaan is, komt ook nu nog niet als vanzelfsprekend spontaan bij iedereen op. Wat daarvan zij, hij bleef sinds 1994 nog een aantal jaren buiten het toezichtbereik van de ombudsman. Het besef van de hoedanigheid van de notaris als bestuursorgaan drong pas goed door toen per 30 juni 1998 een wijziging van de uit 1981 stammende Wet Nationale ombudsman (WNo) in werking trad waarbij die wet van toepassing is verklaard op alle bestuursorganen die niet tot de decentrale overheden behoren, tenzij bij algemene maatregel van bestuur uitzonderingen zijn gemaakt. Voordien gold wat betreft bestuurlijke overheden die aan toezicht door de ombudsman onderworpen waren het omgekeerde afba-

⁶ Zie S.E. Zijlstra. De notaris een bestuursorgaan. Is dat erg? Preadvies voor de Algemene Ledenvergadering van de KNB 2001, in: De notaris en/in het bestuursrecht, Koninklijke Vermande 2001.

keningsysteem, te weten: de Wno is alleen van toepassing op de bestuursorganen die in die wet of in een daarop steunende algemene maatregel van bestuur worden genoemd. Daartoe behoorde de notaris tot de wetwijziging van 1998 niet, als gevolg daarvan daarna wel. Hij behoort immers niet tot de uitzonderingen, genoemd in de op de Wno steunende algemene maatregel van bestuur.

(8) De ringvoorzitter

De ringvoorzitter is een bestuursorgaan in de zin van de Awb. Zijn in de notariswet gereguleerde, toezichthoudende taak bestaat erin dat hij geschillen beslecht tussen een notaris en zijn cliënt over een declaratie van de notaris. De beslissing van de ringvoorzitter is vatbaar voor bestuursrechtelijk bezwaar en vervolgens beroep op de rechtbank (sector bestuursrecht) met hoger beroep op de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het toezicht van de ringvoorzitter is extern en repressief.

7. Doorlichting van dit toezichtpanorama

Samen genomen beschikken de acht toezichthouders voor de uitvoering van hun taak over regelgevende, (be)sturende, en handhavende bevoegdheden. Soms is er doubluretoezicht, soms een combinatie van bevoegdheden bij één toezichthouder die vragen oproept, soms een toezicht dat beter anders georganiseerd kan worden.

8. Tuchtrecter en Nationale ombudsman

De normatiek aan de hand waarvan de tuchtrecter het doen en laten van notarissen en (kandidaat-)notarissen toetst ligt vast in de Notariswet: “Notarissen en kandidaat-notarissen zijn aan tuchtspraak onderworpen ter zake van enig handelen of nalaten in strijd met hetzij enige bij of krachtens deze wet gegeven bepaling of en op deze wet berustende verordening, hetzij met de zorg die zij als notarissen of kandidaat-notarissen hebben te betrachten ten opzichte van degenen te wier behoeve zij optreden en terzake enig handelen of nalaten dat een behoorlijk notaris of kandidaat-notaris niet betaamt.” Deze norm sluit inhoudelijk de toetsingsnorm van de ombudsman in zoals geformuleerd in de Wno: “De ombudsman beoordeelt of het bestuursorgaan zich in de door hem onderzochte aan gelegenheid al dan niet behoorlijk heeft gedragen.” Een norm waarvan de wetgever de concrete invulling aan de ombudsman zelf heeft overgelaten. Deze heeft in de loop der tijd een catalogus van criteria ter beoordeling van het behoorlijkheidgehalte van overheidsgedrag ontwikkeld. Analyse van de catalogus levert vier sleutelcomponenten op: (a) naleven van wet- en regelgeving, (b) rechtszekerheid bieden, (c) vertrouwen waar maken, (d) zorgvuldig handelen. Deze componenten stemmen gaaf overeen met hetgeen de notariële tuchtspraak normatief aan beoordelingscriteria door de jaren heen heeft ontwikkeld op basis van de drie eigenschappen die functioneel de harde kern uitmaken van het notariaat: (a) zorgvuldigheid, (b) deskundigheid en (c) onafhankelijkheid annex daarin verankerde onpartijdigheid. Geen van beide categorieën van criteria is uitputtend. De restpost van de catalogus: “De overige eisen van zorgvuldigheid” is het evenbeeld van de zorgnorm van de notariswet. De grondnorm van de Wno: “behoorlijkheid” is het spiegelbeeld van wat de notariswetgever eist van een “behoorlijk notaris en of kandidaat-notaris”.

9. Een doublure

Voor zover het gaat om het notariaat zijn zowel de doelgroep van de Kamer van Toezicht en die van de ombudsman als het voorwerp van beider toezicht: gedrag, als de door beide toezichthouders in de uitoefening van hun toezicht te hanteren normatiek als hun relevante onderzoeksbevoegdheden hetzelfde. Dit levert inhoudelijk een doublure aan toezicht op. Daaraan doet niet af (a) dat het oordeel van de ombudsman, anders dan dat van de Kamer, niet bindend is, dus zonder rechtsgevolg, (b) dat de ombudsman, anders dan de Kamer, niet toeziet op de uitoefening van de niet-wettelijke taken van de (kandidaat-)notaris omdat deze zich bij de desbetreffende werkzaamheden, dus anders dan bij het verlijden van authentieke akten, niet “gedraagt” als bestuursorgaan (c) dat de ombudsman als uitzondering op de op hem rustende verplichting een klacht te onderzoeken daartoe onder in de Wno opgesomde omstandigheden (soms tijdelijk) onbevoegd is.

10. Dubbel toezicht op hetzelfde door twee verschillende toezichthouders mist elke zin

Een uitgebalanceerd rechtssysteem dat enerzijds maatschappelijk aan de maat zijnde rechtsbescherming biedt en anderzijds in zijn werking overbodigheid en ondoelmatigheid met daaraan inherente maatschappelijke kosten – inclusief administratieve lasten – weert, sluit zo veel mogelijk meer dan één publiekrechtelijke, extern bepaalde ingang ter behandeling van klachten uit. Dit uitgangspunt alleen al maakt, nog los van de nagestreefde deregulering, de geconstateerde doublure onnodig, onnuttig en onwenselijk. Deze kan bovendien tot onderling tegenstrijdige uitkomsten in de vorm van oordelen leiden zonder dat daarover het laatste, eenduidig beslissende woord gesproken kan worden. Deze tegenstrijdigheid valt niet weg als gevolg van de omstandigheid dat de oordelen van de ombudsman niet “voor ten uitvoerlegging vatbaar” zijn. Het zijn wel feiten. Het voorgaande maakt opheffing van de doublure aangewezen. Opheffing impliceert het maken van een verantwoorde keuze tussen tuchtrechter en ombudsman.

11. Tuchtrechter of ombudsman; een functioneel bepaalde keuze; de oplossing

(a) De te toetsen handel en wandel van een (kandidaat-)notaris wordt bepaald door de notariële doctrine en de praktijk van het professional judgement. Dat wil zeggen door leerstukken op rechtsgebieden waarop de (kandidaat-)notaris zich dagelijks volgens best practices als rechtspracticus beweegt. Dit maakt toetsing van zijn “gedragingen” slechts optimaal verantwoord mogelijk op basis van specifieke kennis en ervaringsdeskundigheid ter zake. Deze mogen bij voorrang aanwezig geacht worden bij de Kamers van Toezicht en het Amsterdams gerechtshof, in aanmerking genomen hun op materie-expertise en praktijkervaring afgestemde samenstelling. Toetsing door deze colleges klemt te meer waar een niet te verwaarlozen aantal klachten hun oorzaak, aanleiding of context vinden in feitelijk en/of juridisch gecompliceerde situaties.

(b) De verwevenheid van wettelijk vereiste werkzaamheden van notarissen met hun niet-wettelijke werkzaamheden, over beoordeling van welke laatste categorie het tuchtrechterlijk toezicht zich ook uitstrekt, pleit eveneens voor toetsing door de tuchtrechter. Hetzelfde

geldt voor zijn “verklaring voor recht” dat een klacht gegrond is. Hij behoeft daaraan geen maatregel te verbinden, maar kan dat wel en doet dat ook bij herhaling.

(c) Tot de aan het tuchtrecht onderworpen doelgroep behoren niet alleen de notarissen maar ook de kandidaat-notarissen. Een professional van de laatstgenoemde categorie is, behalve wanneer hij als waarnemer incidenteel de notaris in zijn wettelijke dienstverlening vervangt, geen bestuursorgaan. Dus is de ombudsman in zoverre niet bevoegd zijn gedragingen te beoordelen. Het belang van eenduidige beoordeling van door notarissen én kandidaat-notarissen uitgevoerde, buitenwettelijke notariële werkzaamheden is gediend met toedeling van oordeelsbevoegdheid aan slechts één type beoordelaar en wel aan hem die ten aanzien van beide categorieën professionals reeds rechtsmacht heeft, de tuchtrechter.

(d) De jaarverslagen van de ombudsman over 1999 en volgende jaren laten zien dat er bij hem niet of nauwelijks klachten over (kandidaat-)notarissen zijn ingediend en ook behandeld. Dit geeft een welsprekend antwoord op de vraag naar de maatschappelijke behoefte aan de ombudsman als toezichthoudend klachtbehandelaar op notarieel terrein. Vrees voor extra belasting van de tuchtrechter bij gebreke van de ombudsman als mede-bevoegde klachtinstantie is om dezelfde reden ongegrond. Het enkele feit dat tot dusverre niet is gebleken van een kwantitatief van betekenis zijnde vraag naar behandeling van klachten over (kandidaat-)notarissen door de ombudsman is ook niet omkeerbaar als deugdelijk argument ten gunste van het laten voortbestaan van de doublure. Het gaat hier immers om een intrinsieke systeemfout die als zodanig correctie verdient. Overigens is aannemelijk dat het publiek niet of nauwelijks bekend is met de ombudsman als klachtadres betreffende het notariaat. Maar dat kan onder invloed van voorlichting veranderen.

(e) Bij dit alles komt dat de KNB, deskundig op notarieel gebied, “in het voorterrein” ten behoeve van degenen die zich met klachten tot haar wenden informeel een effectieve poortwachters- of zeeffunctie vervult. Deze bestaat onder meer in bevordering van – veelal geslaagde – bemiddeling en voor het overige in verwijzing naar de bevoegde Kamer van Toezicht⁷. Dit behoeft geen soortgelijke, nog aanvullende activiteit van elders.

(f) De krachtens zijn algemene beschermings- en preventiefunctie maatschappelijk van gewicht zijnde positie van de ombudsman wordt niet in het minst aangetast als hij op het specifieke werkterrein van het notariaat geen toezichtbevoegdheid (meer) zal hebben.

12. Conclusie

Dit een en ander, in onderling verband en samenhang gezien, vormt een zwaarwegende reden de in het systeem verankerde doublure op te lossen door bij de daarvoor bestemde algemene maatregel van bestuur de notaris en kandidaat-notaris in zijn hoedanigheid van waarnemend notaris uit te zonderen van de bestuursorganen waarop de Wet op de Nationale ombudsman van toepassing is, en daarmee te kiezen voor één toezichtspoor: dat naar de tuchtrechter.

⁷ Zie J.G.Harmsen en E.E. Minkjan, De behandeling van klachten over notarissen, p. 111 e.v. in Het recht om te klagen, Een bijzondere vorm van rechtspleging. Red. P.P.T. Bovend'Eert, L.E. de Groot-van Leeuwen en Th.J.M.Mertens, in de Serie rechtspleging KUN, Kluwer Deventer 2001.

13. Is de ringvoorzitter het meest aangewezen om declaratiegeschillen bestuurlijk te beslechten?

De ringvoorzitter is q.q. een bestuursorgaan. Hem is in artikel 55 lid 2 van de Notariswet opgedragen desgevraagd te oordelen over declaratiegeschillen tussen een collega-notaris, behorend tot de eigen ring (gevormd door de notarissen in een arrondissement), en diens cliënt. Zijn beslissing daarover is een bestuursrechtelijk besluit. Hij beslist zelf op het daartegen gericht bezwaar, ook als hij daarvoor eerst een advies van een buitenstaander zou hebben ingewonnen. Overdracht van zijn beslissingsbevoegdheid is niet mogelijk. Inschakelen van een plaatsvervangend ringvoorzitter voor de afdoening van het bezwaar is denkbaar. Maar ook dan zijn in het licht van de eis (ook de schijn van) partijdigheid te vermijden en onbevooroordeeld te beslissen, vragen te stellen bij de onderhavige combinatie van besturen en beslissen.⁸

Er is ook nog een vraag van geheel andere orde. Uit een oogpunt van consequent doorzetten van de bestuursrechtelijke processystematiek is het op zichzelf begrijpelijk dat de wetgever, na eenmaal de ringvoorzitter belast te hebben met beslechting van declaratiegeschillen, proces technisch het hiervoor onder (8) vermeld drietrapsparcours heeft ingeslagen. De stelling is evenwel gerechtvaardigd dat deze procedure in verhouding tot het belang van oplossen van een declaratiegeschil onevenredig zwaar is.

14. Drie alternatieven

Gemeten naar het soortelijk gewicht van declaratiegeschillen valt in de eerste plaats het volgende alternatief te overwegen. Het ringbestuur of een buiten de eigen ring aan te wijzen ringbestuur begroot de in geschil zijnde declaratie. De voorzitter van de betrokken Kamer van Toezicht of de voorzitter van de tuchtkamer van het hof stelt de begroting vast en geeft een bevelschrift tot betaling van het door hem vastgestelde bedrag af. Tegen het bevelschrift tot betaling is verzet door de schuldenaar mogelijk wanneer het te betalen bedrag hem te hoog voorkomt. Anderzijds is op verzoek van de notaris herziening van de vastgestelde begroting mogelijk, als het vastgestelde bedrag hem te laag voorkomt. Op het verzet en de verzochte herziening worden partijen gehoord door de betrokken tuchtkamer die in dit stadium het geschil behandelt en beslist. De voorzitter maakt van die kamer geen deel uit. Hoger beroep en beroep in cassatie zijn uitgesloten. Een en ander is analoog aan begroting en vaststelling van declaraties van advocaten volgens artikel 33 e.v. van de Wet tarieven in burgerlijke zaken. Aldus worden (schijn van) partijdigheid en daarmee in concreto gepaard gaande integriteitsdiscussies uitgesloten en wordt tevens de procedure in proportie met het in geding zijnde belang vereenvoudigd. Het past ook in het streven waar dat mogelijk is juridisering tegen te gaan.

Nu is het mogelijk dat de bezwaarprocedure vervalt, als partijen daarvan beiden afzien omdat men, eenvoudig en naar de harde kern uitgedrukt, in de (voorbereidings)fase voorafgaand aan het besluit van de ringvoorzitter volstrekt uitgepraat is of, anders gezegd, als partijen in feite tot een agreement to disagree zijn gekomen. Het onder voorwaarden laten

⁸ Zie voor een discussie daarover Notariaat Magazine januari 2004 p. 13 e.v.

vervallen van de bezwaarschriftprocedure is mogelijk geworden sinds ook de Eerste Kamer op 11 mei 2004 met het ontwerp van de zogenoemde “wet rechtstreeks beroep” heeft ingestemd⁹. Dat neemt de bezwaarprocedure niet structureel weg. In tegendeel, de Minister van Justitie heeft in zijn brief van 7 mei 2004 ter zake aan de Eerste Kamer nog eens benadrukt dat rechtstreeks beroep op de bestuursrechter regel blijft en de bezwaarprocedure “slechts in heel bijzondere gevallen” achterwege mag blijven. Het als evengeschetst te overwegen alternatief behoudt dus ook in zoverre zijn zin.

Een tweede alternatief valt te ontleen aan een bij de Vereniging Letselschade Advocaten (LSA) in gebruik zijnde procedure om declaratiegeschillen op te lossen. Het betreft doorgaans geschillen tussen een gelaedeerde – bij voorbeeld het slachtoffer van een verkeersongeval – en zijn advocaat die met de w.a.-verzekeraar van de voor het toegebrachte letsel aansprakelijke een schikking heeft getroffen over de schadevergoeding waaronder begrepen de declaratie van de advocaat voor door hem aan het slachtoffer verleende rechtsbijstand. Ook declaratiegeschillen tussen de advocaat en zijn door het letsel getroffen cliënt komen voor behandeling in aanmerking. De LSA kent daarvoor een Commissie van Beroep bestaande uit onafhankelijke personen die bindend adviseren over het aan de advocaat toekomende en te voldoen bedrag. Het systeem is laagdrempelig en goedkoop. Alle kosten bestaan in een van de hoogte van de declaratie afhankelijk, relatief beperkt bedrag aan door de verzoeker te betalen “administratiekosten”. Dit “entreegeld” wordt tenslotte door partijen gedragen naar rato van het vastgestelde gelijk of ongelijk van partijen. Voor het overige vindt geen kostenveroordeling plaats. De leden van de Commissie oordelen “als goede mannen naar redelijkheid en billijkheid”, in de kern analoog aan artikel 6:96 aanhef en sub c BW. Partijen zijn aan de beslissing gebonden. Rechterlijke toetsing van een bindend advies is ook hier slechts op zeer beperkte voet mogelijk. De bevoegdheid daartoe ware aan de meest gereede Kamer van Toezicht of aan de tuchtkamer van het Amsterdams Gerechtshof toe te vertrouwen. Die toetsing zou dan door verzet of een verzoek om herziening als hiervoor vermeld kunnen worden uitgelokt. Na een daarop gegeven beslissing staat geen rechtsmiddel meer open. Ook in deze procedure zijn de systeemfouten als eerder aangeduid uitgesloten. Deze bindend-adviesprocedure eist wel voorafgaande instemming van partijen zich eraan te onderwerpen. Partijen kunnen immers niet van de hun wettelijk toekomende rechter worden afgetrokken. Die rechter zou dan evenwel de rechter behoren te zijn die zijn rol speelt in de door de cliënt of de notaris te entameren procedure die als eerste alternatief is besproken.

Een derde alternatief is kiezen voor een consumentengeschillencommissie van de Stichting Geschillencommissies voor Consumentenzaken (SCG), het relatief geijkte onderdak voor “onbehuïden”. De Minister van Justitie maakt van deze mogelijkheid melding in zijn brief van 3 mei 2004¹⁰ aan de Voorzitter van de Tweede Kamer. Afhankelijk van de concrete uitwerking van deze gedachte biedt ook dit alternatief een perspectief. Maar ook hier zou het eerst genoemd alternatief in plaats van de regeling van artikel 55 lid 2 Notariswet c.a. als wettelijk tegenstuk moeten gelden ten behoeve van degenen die de tussenkomst van een rechter prefereren.

⁹ Kamerstukken 27 563. Bij het schrijven van dit Ten geleide was nog niet duidelijk wanneer de wet in werking treedt.

¹⁰ Kenmerk 5282137/04/DTR.

Overigens: vóór alles mag van een notaris jegens wie de hoogte van zijn declaratie is betwist, worden verwacht dat hij zo wijs is in een “goed gesprek” met zijn cliënt water in de wijn te doen, zoals dat in de praktijk trouwens ook gebeurt (evenals in de advocatuur). Dat is voor hem doorgaans professioneel en bedrijfseconomisch het gunstigst werkende, preventieve geneesmiddel ter voorkoming van de kwalen waar het huidige notariële declaratieprocesrecht aan lijdt.

15. Een eveneens voor (her)bezinning te agenderen combinatie van bevoegdheden

Een sleutelfiguur in de Kamer van Toezicht is de voorzitter. Zijn bevoegdheden zijn weergegeven onder (4). De uitoefening van die bevoegdheden levert in de praktijk de volgende werkelijkheid op: (a) Een door de voorzitter gegeven onderzoeksopdracht, (b) zijn op het verkregen onderzoekresultaat gebaseerd oordeel of dat uit een oogpunt van het te dienen toezichtbelang reden vormt voor een door de Kamer te behandelen klacht, (c) zo ja, zijn als bestuurlijke beslissing tot vervolging te beschouwen verwijzing ervan naar de Kamer ter tuchtrechtelijke behandeling. Dit alles in onderling verband beschouwd, kan geobjectiveerde twijfel wekken aan de vereiste onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de Kamer die de met genoemde bevoegdheden beklede functionaris ook tot haar voorzitter heeft. Deze concentratie van geschakelde bevoegdheden in de persoon van de voorzitter is niet alleen betwistbaar, gelet op artikel 6 van het Verdrag Voor de Rechten van de Mens dat elke potentiële procespartij recht geeft op een onafhankelijke en onpartijdige rechter, tuchtrechter daaronder begrepen, maar staat ook op gespannen voet met de in ons staatsbestel verankerde trias politica. De meer genoemde werkgroep-Van Delden heeft, verpakt in keurige kanselarijtaal, op hetzelfde punt gewezen: “Het is uit een oogpunt van scheiding van functies van aanklager en rechter minder gewenst dat een “vooronderzoek”, in het kader van de toezichtfunctie gelast door de voorzitter van een Kamer van Toezicht, kan leiden tot een tuchtrechtelijke klacht bij diezelfde Kamer van Toezicht, aangebracht door diezelfde voorzitter. Weliswaar wordt het vooronderzoek uitgevoerd door een plaatsvervangend voorzitter, maar het is de vraag of dit voldoende garanties biedt.”¹¹

16. Oplossing

Het voorgaande geeft alleszins reden de bevoegdheid tot het stellen van de onder (b) en (c) genoemde daden van bestuurlijk toezicht aan de voorzitter van de Kamer te onttrekken en over te hevelen naar een in het leven te roepen inspectie. Dit corrigeert het systeem aan de wortel. In de praktijk loopt het, kwantitatief gezien, niet zo'n vaart. Maar de waarden waar het hier om gaat zijn van essentieel belang. Om die reden behoren de aan het toezichtstelsel klevende onvolkomenheden als hier gesignaleerd te worden opgeheven. De onder (a) genoemde bevoegdheid van de voorzitter een onderzoek te laten instellen sec zou gehandhaafd kunnen blijven. Als voorzitter van de Kamer als rechtsprekend college moet

¹¹ Rapport november 1999 p. 41. Van dezelfde inzichten getuigen G.Chr.Kok “De Nederlandse Notariswet”, dissertatie, Kluwer Deventer 1971 p.73 en 163-164 en “Het ontwerp voor een nieuwe notariswet” WPNR 94/6140 p. 415; A.L.G.A. Stille in “Notaris voor de rechter”, serie Ars Notariatus LXXXVI, Kluwer Deventer 1998 p. 57.; P. Blokland Teksten en toelichting op de Wet op het notarisambt Koninklijke Vermande 2001, p. 135 en B.C.M. Waaijer in het door hem in 2003 geheel herziene handboek van Melis “De Notariswet” uit 1991, toen bewerkt door A.H.M. Santen en B.C.M. Waaijer, Kluwer Deventer 2003 p. 398.

hij in staat zijn desgeraden in het belang van waarheidsvinding door de Kamer extern onderzoek door derden, met name door de bedoelde inspectie, te laten doen. De inspectie zou overigens onder meer ook zelf initiatieven tot onderzoek moeten kunnen nemen, klachten kunnen indienen en onderzoek doen naar aanleiding van bij haar rechtstreeks danwel via verwijzing ingekomen klachten of misstanden.

Op inhoud en vormgeving van de gemakshalve voorshands als inspectie aangeduide toezichthouder wordt hier niet dieper ingegaan behalve dat nog wel uitdrukkelijk aandacht wordt gevraagd voor één aan het in het leven roepen ervan te stellen voorwaarde. De nieuwe toezichthouder dient niet als negende, “losse” toezichthouder te worden toegevoegd aan het bestaande gezelschap toezichthouders. Binnen dat areaal valt aan de hand van het criterium: functionele verwantschap te bezien aan welke toezichthouder een inspectie het meest effectief kan worden toevertrouwd.

17. Evaluatie Notariswet: momentum voor vernieuwing

Toezicht is vooral inzicht. Voorwaarde voor (voortschrijdend) inzicht is waarnemen en nadenken. De wettelijk voorgeschreven, thans actuele evaluatie van de Notariswet betekent waarnemend en doordenkend (her)beoordelen van – onder meer – het op het notariaat betrekking hebbend toezichtstelsel op zijn doeltreffendheid. Aldus krijgen herstel en vernieuwing ervan een serieuze kans. De hiervoor aangegeven systeemfouten en aangeduide alternatieven verdienen in de evaluatie betrokken te worden. Voor het laten voortbestaan van deze fouten is geen grond of rechtvaardiging, integendeel. De evaluatie is het momentum ook de “politieke wil” op te wekken het stelsel onder meer op deze punten te herzien. Ten overvloede: deze beschouwing is niet uitputtend wat betreft de analyse van het toezichtstelsel als geheel met het oog op een meer doelmatige en doeltreffende inrichting ervan. Het BFT houdt zich ook daarom (mee- en door)denkend pro-actief beschikbaar voor meer.

Vooraf tot goed begrip van het verslag

3

In het perspectief van redelijkerwijze te verwachten, expanderend toezicht door het Bureau Financieel Toezicht (BFT) voor de goede orde, kort samengevat, de huidige missie van het BFT.

De wettelijke opdracht van het BFT betreft niet alleen het financieel toezicht op de notarissen (circa 1450), maar sinds de medio juli 2001 van kracht zijnde gerechtdeurwaarderswet ook op de gerechtdeurwaarders (circa 350).

De inhoud van deze opdracht komt ten aanzien van beide beroepsgroepen neer op het volgende:

- Financieel en administratief toezicht;
- Onderzoek naar beheer c.a. van de onderscheiden beroepspraktijken, ook op verzoek van betrokken tuchtrechters;
- Melding aan de tuchtrechter van tot tuchtmaatregelen aanleiding gevende bevindingen, al dan niet in de vorm van een klacht;
- Op onderzoek gebaseerde informatie verstrekken aan deskundigen belast met de advisering inzake ondernemingsplannen;
- Uitvoering van andere taken, te bepalen bij algemene maatregel van bestuur.

Vanaf 12 september 2003 heeft het BFT een nieuwe toezichthoudende taak gekregen. Het gaat hierbij om toezicht op de naleving van de Wet identificatie bij dienstverlening (Wid) en de Wet Melding ongebruikelijke transacties (Wet Mot) door notarissen, advocaten, accountants, belastingadviseurs en bedrijfseconomisch- en juridisch adviseurs. Met de inrichting van de nieuwe toezichthoudende taak is het BFT met voortvarendheid van start gegaan.

Het financieel toezicht is gebaseerd op een gestructureerd uitgevoerde risicoanalyse. De meer risicovolle situaties dienen een hogere prioriteit te krijgen dan minder risicovolle. Risicoselectie vindt in hoofdlijnen plaats via de jaarlijks in te dienen jaarstukken van het kantoor, de privé-jaarstukken en de administratiemededeling. Daarnaast wordt onderzoek ter plaatse uitgevoerd.

Het BFT kent drie niveaus van toezicht te weten:

- normaal: minimaal vindt 1 keer per 5 jaar een onderzoek plaats;
- oplettend: dit betreft veelal situaties waarbij sprake is van ontwikkelingen of nieuwe feiten, die een mogelijk risico kunnen inhouden. Te denken valt onder meer aan een recent benoemde notaris of gerechtdeurwaarder, het kiezen van een andere organisatievorm of een opvallende ontwikkeling in de resultaten en/of de vermogenspositie. Dit betekent, dat het BFT frequenter dan 1 keer per 5 jaar nadere informatie, veelal verkregen via onderzoek, noodzakelijk acht;
- verscherpt: hiervan is sprake als de financiële situatie zo risicovol wordt ingeschat dat jaarlijks een onderzoek plaatsvindt. Vaak worden ook aanvullende afspraken gemaakt met de notaris of gerechtsdeurwaarder inzake het toezenden van kwartaalcijfers.

A Notariaat

1. Onderzoeken notariaat

In 2003 zijn 255 (298 in 2002) onderzoeken bij notarissen uitgevoerd. Van deze onderzoeken hebben 36 betrekking op bijzondere onderzoeken, waaronder enkele op verzoek van de Kamers van Toezicht. Het geraamde aantal uit te voeren periodieke- en vervolgonderzoeken volgens het jaarplan 2003 bedraagt 375 en het aantal bijzondere onderzoeken 25. Dit betekent dat het aantal uitgevoerde onderzoeken 145 kleiner is dan aangegeven in het jaarplan. Dit vindt vooral zijn oorzaak in een groter aantal onderzoeken bij gerechtsdeurwaarders en, als gevolg van vacatures, een kleiner aantal onderzoekers dan gepland.

De belangrijkste onderzoeksbevindingen, naast te late indiening van verantwoordingsdocumenten, zijn:

- De financiële situatie c.q. de ontwikkeling in de resultaten was ongunstig bij 89 notarissen (52 in 2002), bij wie een onderzoek heeft plaatsgevonden. Inmiddels zijn bij deze kantoren fundamentele veranderingen in de organisatie en/of bedrijfsvoering doorgevoerd of is men zich aan het beraden over de te nemen maatregelen. Hierbij dient ondermeer gedacht te worden aan wijzigingen in samenwerkingsrelaties en het terugbrengen van het personeelsbestand van kantoren als gevolg van de naar verwachting lagere toekomstige omzet. Bij 6 (10 in 2002) van deze notarissen is daadwerkelijk sprake van risico met betrekking tot het voortbestaan van het kantoor;
- De betaalorganisatie was bij circa 32% (36% in 2002) van de notarissen, bij wie een periodiek onderzoek heeft plaatsgevonden, risicovol als gevolg van een gebrek aan functiescheiding;
- Bij circa 16% (24% in 2002) van de onderzochte notarissen werd op onvoldoende gestructureerde wijze periodieke informatie verzameld en vastgelegd inzake bewaringspositie, liquiditeitspositie en balans en resultatenrekening;
- Bij een aanzienlijk aantal onderzoeken (48 tegenover 34 in 2002) bleek dat de bewaringspositie op één of meerdere momenten negatief was geweest. Daarnaast bleek, in een eveneens aanzienlijk aantal gevallen dat de bewaringspositie onjuist werd berekend. Dit had met name betrekking op het meetellen van rekeningen die niet het karakter hebben van een kwaliteitsrekening of waarvan de status van de rekening niet duidelijk was. In veel gevallen heeft het BFT er op aangedrongen de contracten met de banken te actualiseren;
- Bij 11 notarissen (52 in 2002) bleek dat er geen actueel maatschapscontract aanwezig was. Hoewel het aantal is afgenomen ten opzichte van 2002 is oplettendheid geboden. Uit de huidige ervaringen met de ontvlechtingen van grote maatschappen blijkt dat veel tijdrovende discussies plaatsvinden tussen de scheidende compagnons als gevolg van het ontbreken van voldoende heldere afspraken;
- Bij een toenemend aantal onderzoeken (34 tegenover 21 in 2002) blijkt dat, ingeval het een onroerendgoedtransactie betreft, een notaris akten heeft gepasseerd zonder dat ondubbelzinnig vaststond dat de gelden op de kwaliteitsrekening waren ontvangen;
- Bij 47 notarissen (12 in 2002) werd geconstateerd dat de vastlegging in de administratie en/of de presentatie in de jaarrekening van bankrekeningen van derden, waarvoor de notaris verantwoordelijk is voor het beheer, ontoereikend was.

- Bij 32 notarissen (9 in 2002) is geconstateerd dat, in strijd met de beroepsvoorschriften, contante bedragen van meer dan € 10.000 in ontvangst zijn genomen.

Een aantal van de genoemde manco's betekent, dat de administratieverordening niet is nageleefd. In het kader van deze verordening dient de accountant van het notaris-kantoor een onderzoek naar de opzet en het bestaan van de organisatie uit te voeren. Dit onderzoek dient uit te monden in een schriftelijk oordeel, waarin de bevindingen dienen te worden opgenomen, de zogenaamde administratiemededeling.

Evenals vorig jaar is ook in dit jaar gebleken dat in een aantal gevallen, waarbij sprake is van een mededeling zonder bevindingen, de BFT-onderzoeker constateert dat sprake is van één of meer belangrijke tekortkomingen. Het toezichtbeleid is gebaseerd op tijdige aanlevering van verantwoordingsdocumenten van de notaris aangevuld met de zekerheid als gevolg van op voldoende professioneel niveau uitgevoerde controlewerkzaamheden door de door de notaris aangewezen accountant. In het najaar van 2003 werd in samenwerking met het Nederlands Instituut voor registeraccountants (NivRA) en de Nederlandse Orde van Accountants-Administratieconsulenten (NOVAA) een seminar georganiseerd met als doel de kwaliteit van de werkzaamheden van de accountants te verbeteren.

2. Ondernemingsplannen notariaat

Vastgesteld kan worden dat de werkvoorraad te onderzoeken ondernemingsplannen onder controle is. De werkvoorraad per 1 januari 2003 bedroeg 25 plannen. In de verslagperiode zijn 103 plannen ingediend en 116 plannen afgedaan. De werkvoorraad per 31 december 2003 bedroeg 12 plannen. Van de 116 afgehandelde plannen zijn er 111 positief en 1 negatief beoordeeld. Er werden 4 plannen niet in behandeling genomen (ingetrokken). In het jaarplan was voor geheel 2003 rekening gehouden met 100 te onderzoeken ondernemingsplannen.

3. Beoordeling financiële verantwoordingen notariaat

In de verslagperiode vond beoordeling en vastlegging plaats van de financiële verantwoordingen, zowel zakelijk als privé, van de notarissen. Deze beoordeling maakt onderdeel uit van de risicoanalyse en de selectie van kantoren waarbij onderzoeken dienen plaats te vinden.

Deze activiteit kon effectiever worden uitgevoerd ten opzichte van de voorgaande jaren omdat de verantwoordingen eerder werden ingediend.

Het BFT is van oordeel dat schending van de indienplicht door de notarissen het financieel toezicht belemmert.

De 346 notarissen (546 in 2002), die op 1 juli 2003 de verantwoordingsdocumenten over 2002 niet volledig hadden ingediend zijn schriftelijk gerappelleerd. Aan een aantal notarissen is een tweede rappel verzonden. In het geval dat deze rappellen tot onvoldoende reactie van de notaris leidden heeft het BFT dit verzuim in september als klacht onder de aandacht van de Kamers van Toezicht gebracht. Het betrof 17 klachten, tegenover 35 in het voorgaande jaar. Ten opzichte van de indiening van de jaarstukken 2001 is dit een belangrijke verbetering. Geconcludeerd mag worden dat het aangescherpte beleid effectief is gebleken. De beoordeling van jaarstukken is volgens plan uitgevoerd.

B Gerechtsdeurwaarders

4. Onderzoeken gerechtsdeurwaarders

In 2003 zijn 161 onderzoeken uitgevoerd. Aan de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders werd 26 keer gerapporteerd, waaronder 4 keer in de vorm van een klacht. Het geraamde aantal uit te voeren periodieke- en vervolgonderzoeken volgens het jaarplan 2003 bedraagt 100. Dit betekent dat het aantal uitgevoerde onderzoeken 61 hoger is dan aangegeven in het jaarplan.

Bij het plannen van de onderzoeken is voorrang gegeven aan gerechtsdeurwaarders waar bij een verhoogd risico werd verondersteld. Uit deze onderzoeken blijkt dat dit aantal thans op 48 kan worden gesteld.

De belangrijkste onderzoeksbevindingen, naast te late indiening van verantwoordingsdocumenten, zijn:

- De financiële situatie c.q. de ontwikkeling in de resultaten was ongunstig bij 24 gerechtsdeurwaarders (14 in 2002), bij wie een onderzoek heeft plaatsgevonden. Deze ontwikkelingen uiteten zich met name in een negatieve bewaringspositie, slechte bedrijfsresultaten en/of lage of negatieve solvabiliteit. Met betrokkenen zijn afspraken gemaakt over te nemen maatregelen en te verstrekken informatie ter monitoring. Bij 5 van hen is daadwerkelijk sprake van risico met betrekking tot het voortbestaan van het kantoor;
- De betaalorganisatie was bij circa 34% van de gerechtsdeurwaarders, bij wie een onderzoek heeft plaatsgevonden, risicovol als gevolg van een gebrek aan functiescheiding;
- Bij 40% van de onderzochte gerechtsdeurwaarders werd op onvoldoende gestructureerde wijze periodieke informatie verzameld en vastgelegd betreffende de bewaringspositie, liquiditeitspositie en balans en resultatenrekening;
- Bij 33 onderzoeken (14 in 2002) bleek dat de bewaringspositie op één of meerdere momenten negatief was geweest. Daarnaast bleek, in een eveneens aanzienlijk aantal gevallen dat de bewaringspositie onjuist werd berekend. Bij 95 onderzoeken bleek dat bankrekeningen waren meegeteld die niet het karakter hadden van een kwaliteitsrekening of waarvan de status van de rekening niet duidelijk was. In veel gevallen is er door het BFT op aangedrongen de contracten met de banken te actualiseren.

Een aantal van de bovenstaande punten maakt deel uit van de administratieverordening. In het kader van deze verordening dient de accountant van het gerechtsdeurwaarderskantoor een onderzoek naar de opzet en het bestaan van de organisatie uit te voeren. Dit onderzoek dient uit te monden in een schriftelijk oordeel, waarin de bevindingen dienen te worden opgenomen, de zogenaamde administratiemededeling.

Evenals bij het notariaat is ook hier gebleken dat in een aantal gevallen, waarbij sprake is van een mededeling zonder bevindingen, de BFT-onderzoeker constateert dat sprake is van één of meer belangrijke tekortkomingen. Het toezichtbeleid is gebaseerd op tijdige aanlevering van verantwoordingsdocumenten van de gerechtsdeurwaarder aangevuld met de zekerheid als gevolg van op voldoende professioneel niveau uitgevoerde controlewerkzaamheden door de door de gerechtsdeurwaarders aangewezen accountant. Het BFT is

voornemens in samenwerking met de beroepsorganisaties NivRA en de NOVAA een seminar te organiseren met als doel de kwaliteit van de werkzaamheden van de accountants te verbeteren.

5. Ondernemingsplannen gerechtsdeurwaarders

Deze werkvoorraad ondernemingsplannen is eveneens onder controle. Het merendeel van de ingediende plannen gaf aanleiding tot het verzoek om nadere inlichtingen bij de aanvrager.

De voorraad ondernemingsplannen bedroeg 6 per 1 januari 2003. In 2003 zijn 25 plannen ingediend. Alle 24 afgehandelde plannen zijn positief beoordeeld. De werkvoorraad per 31 december 2003 bedroeg 7 plannen. In het jaarplan was voor geheel 2003 rekening gehouden met 15 te onderzoeken ondernemingsplannen.

6. Beoordelen financiële verantwoordingen gerechtsdeurwaarders

In de verslagperiode vond beoordeling en vastlegging plaats van de financiële verantwoordingen, zowel zakelijk als privé, van de gerechtsdeurwaarders. Deze beoordeling speelt een belangrijke rol bij de risicoanalyse en de selectie bij welke kantoren onderzoeken dienen plaats te vinden.

Het aantal gerechtsdeurwaarders dat de jaarcijfers te laat heeft ingediend is beduidend lager dan in het voorafgaande jaar. Waren er per 30 december 2002 nog 170 verantwoordingen over het jaar 2001 niet (volledig) ingediend, te late indiening van de jaarstukken 2002 in 2003 heeft uiteindelijk geleid tot een beperkt aantal rappellen en het indienen van 3 klachten bij de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders.

C. Wet Identificatie bij Dienstverlening en Wet Melding Gebruikelijke Transacties

7. Ontwikkeling van het toezicht op de naleving van de Wid en de Wet Mot

7.1 In september 2003 is het BFT door het Ministerie van Justitie aangewezen als toezichthouder op de naleving de meld- en identificatieplicht uit de Wet Melding ongebruikelijke transacties (Wet Mot) en de Wet identificatie bij dienstverlening (Wid) door de per 1 juni 2003 onder de werking van genoemde wetten gebrachte beroepsgroepen (kandidaat)notarissen, advocaten, belastingadviseurs, juridisch adviseurs, bedrijfseconomisch adviseurs, registeraccountants en accountant-administratieconsulenten. In totaal circa 40.000 beroepsbeoefenaren. De wetgeving is gericht op “het bevorderen van de integriteit van het financiële stelsel én het bevorderen van de informatiepositie voor de rechtshandhaving”. Beide wetten vallen onder de zogenoemde Anti-witwaswetgeving.

Vóór de formele aanwijzing als toezichthouder heeft het BFT in 2003 intensief overleg gevoerd met het Ministerie van Justitie over de bevoegdheden van de toezichthouder, de interpretatie van de wetgeving en de aard van het uit te oefenen toezicht. In oktober 2003 zijn definitieve subsidieafspraken gemaakt tussen het BFT en het Ministerie van Justitie.

De omvang van de beschikbaar gestelde middelen stelt het BFT in staat om ongeveer 15 onderzoekers aan te trekken voor de uitoefening van het toezicht. Dit betekent dat het BFT het toezicht niet periodiek dekkend op alle beroepsbeoefenaren kan uitoefenen. Om de capaciteit zo effectief mogelijk te kunnen benutten, en ook om de lasten voor de onderzochten gestelden zo beperkt mogelijk te houden, volgt het BFT in de ontwikkeling en uitoefening van het toezicht een tweesporenbeleid.

7.2 Met het eerste spoor richt het BFT zich op bevordering van de naleving van de Wid en de Wet Mot door preventie bij de beroepsbeoefenaren te stimuleren. Dit doet het BFT door bekendheid met de wetgeving en de nalevingverplichtingen bij beroepsbeoefenaren te bevorderen en door bij hen de bewustwording te verhogen van de risico's van mogelijke betrokkenheid bij activiteiten, waartegen de wetgeving is bedoeld.

Hiernaast bevordert het BFT de inbedding van nalevingverplichtingen in adequate stelsels van maatregelen binnen de werkpraktijk van de beroepsbeoefenaren. Deze maatregelen hebben betrekking op de wijze waarop de naleving van de Wid en de Wet Mot administratief-organisatorisch binnen kantoororganisaties is geregeld (procedures), en op de wijze waarop naleving van de wet- en regelgeving zichtbaar wordt gemaakt in de dienstverlening aan afzonderlijke cliënten (dossiervorming).

Deze preventieve activiteiten verricht het BFT in nauwe samenwerking met de beroepsorganisaties in de vorm van zogeheten 'toezichtarrangementen'. In deze arrangementen geven de beroepsorganisaties richtlijnen en handreikingen voor binnen kantoren in te voeren maatregelen en worden deze waar mogelijk opgenomen in een kwaliteitssysteem dat voor de gehele beroepsgroep van toepassing is. Ook wordt bezien in hoeverre de beroepsorganisatie kan zorgen voor auditing van de naleving van de maatregelen. Indien deze auditing mogelijk is en voldoet aan eisen die het BFT daaraan stelt kan het BFT zich meer concentreren op toezicht op de auditing (systeemtoezicht) en gericht onderzoek op basis van risicoanalyse.

In 2003 zijn de ideeën over de inhoud en het ontwikkelproces van de preventieve maatregelen geformuleerd en heeft het eerste overleg met beroepsorganisaties plaatsgevonden. Thans worden toezichtarrangementen ontwikkeld in verschillende werkgroepen in samenwerking met de beroepsorganisaties Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB), Nederlandse Orde van Advocaten (NOVA), Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB), NOvAA en NIVRA. Het is de bedoeling dat deze arrangementen na de zomer van 2004 gereed zijn. Naarmate het eerste, op preventie gerichte spoor succesvoller is, zal het BFT meer de aandacht richten op beroepsbeoefenaren die niet zijn aangesloten bij beroepsorganisaties waarmee het BFT in het systeem van toezichtarrangementen samenwerkt.

7.3 Het tweede spoor in de ontwikkeling en uitoefening van het toezicht betreft het verrichten van onderzoeken. Alvorens onderzoeken te kunnen verrichten, moest het BFT nieuwe medewerkers aantrekken en een inhoudelijk onderzoekprogramma ontwikkelen. Het onderzoekprogramma is in 2003 in concept gereed gekomen. Met het werven van nieuwe medewerkers is het BFT in september 2003 begonnen. Dit heeft er toe geleid dat begin 2004 de eerste onderzoekers bij het BFT in dienst zijn getreden. In maart 2004 is begonnen met het uitvoeren van onderzoeken naar de naleving van de Wid en de Wet Mot. De eerste onderzoeken hebben een oriënterend karakter. Ze dienen er toe om het concept onderzoekprogramma te testen en inzicht te verkrijgen in de stand van zaken met betrekking tot de naleving. De inzichten uit de onderzoeken worden gebruikt bij de ontwikkeling van de toezichtarrangementen.

Naast oriënterende onderzoeken zal in 2004 ook onderzoek verricht worden bij die beroepsbeoefenaren, bij wie het BFT het aannemelijk acht dat er sprake is van 'verhoogd risico'. Ten behoeve van de risicoanalyse is in 2003 een informatieanalist aangetrokken. Momenteel worden risicoprofielen in kaart gebracht op basis van verschillende openbare bronnen.

D. Overige werkzaamheden

8. De gedurende 2003 uitgevoerde overige werkzaamheden betreffen onder andere:

- overleg met de Commissie Notariaat van de vergadering van Rechtbankpresidenten/tevens voorzitters van de Kamers van Toezicht, het ministerie van Justitie, de KNB, de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) en de Stichting Garantiefonds Gerechtsdeurwaarders;
- advisering aan voorzitters van de Kamers van Toezicht in complexe en/of soms acute vraagstukken in verband met dreigende deconfitures in het notariaat;
- het optreden als gesprekspartner voor de KNB en KBvG op het gebied van onder meer de administratieverordening.

Klachtenbeleid

Per jaar dient het BFT klachten in bij de Kamers van Toezicht (tuchtkamers) tegen notarissen en gerechtsdeurwaarders ten aanzien van het niet naleven van de wettelijke bepalingen zoals omschreven in de Wet op het Notarisambt (WNA) en de Gerechtsdeurwaarderswet (Gdw). Deze aan het BFT opgedragen taak is neergelegd in artikel 110 WNA en artikel 30 Gdw.

Ingediende klachten notariaat

In totaal heeft het BFT 22 klachten bij de Kamer van Toezicht in 2003 ingediend.

Het betrof 17 klachten naar aanleiding van het niet tijdig indienen van jaarstukken over 2002 en 5 klachten naar aanleiding van gedane onderzoeken bij notarissen.

Van de 17 klachten betrekking hebbend op de schending van de indienplicht is op het moment van opstellen van dit verslag in 9 gevallen een uitspraak door de Kamer van Toezicht gedaan. In 8 keer is de klacht gegrond bevonden en is er geen maatregel opgelegd. Één keer heeft de Kamer een waarschuwing gegeven.

Met betrekking tot de 5 klachten naar aanleiding van onderzoeken hadden de klachten betrekking op de volgende bevindingen:

- in 2 gevallen was zowel sprake van ernstige tekortkomingen in de administratie en een negatieve bewaringspositie;
- in 2 gevallen was sprake van risico's met betrekking tot de solvabiliteit;
- in 1 geval was sprake van fraude.

Tot op het moment van opstellen van dit verslag zijn in 4 van de 5 zaken de volgende uitspraken gedaan:

- In alle gevallen zijn de klachten gegrond bevonden. In 2 gevallen is geen tuchtrechtelijke maatregel opgelegd, in 1 geval is de tuchtrechtelijke maatregel van waarschuwing opgelegd en in 1 geval tot uitzetting uit het ambt.

In de gevallen waarin de Kamer van Toezicht de klacht van het BFT gegrond acht, maar geen maatregel oplegt, heeft dit heeft meestal te maken met het feit dat tegen de notaris voor de eerste keer een klacht is ingediend, de notaris zich bewust is van zijn tekortkoming(en) en dat hij heeft toegezegd zorg te dragen voor het tijdig indienen van verantwoordingsdocumenten, dan wel dat de financiële positie van het kantoor zal verbeteren.

Hoger beroep

In 2003 zijn 2 hoger beroep-zaken door notarissen bij het Gerechtshof te Amsterdam ingediend naar aanleiding van een klacht van het BFT.

Hiervan is 1 zaak niet-ontvankelijk verklaard als gevolg van overschrijding van de indieningstermijn. In het andere geval is de beslissing van Kamer van Toezicht (klacht gegrond met waarschuwing) vernietigd. Het Gerechtshof achtte de klacht gegrond, maar legde geen maatregel op.

Ingediende klachten Gerechtsdeurwaarders

De Kamer voor Gerechtsdeurwaarders is uitsluitend belast met de tuchtrechtspraak. De Kamer voor Gerechtsdeurwaarders is – in tegenstelling tot de Kamers van Toezicht bij het notariaat – niet belast met het generieke toezicht op de gerechtsdeurwaarders. Er is één Kamer van Gerechtsdeurwaarders, gevestigd te Amsterdam.

Hoger Beroep is mogelijk bij het Gerechtshof te Amsterdam.

In totaal heeft het BFT 10 klachten ingediend bij de Kamer van Gerechtsdeurwaarders. Hiervan heeft het BFT tegen 2 gerechtsdeurwaarders in 2003 2 keer een klacht ingediend. Het betrof 3 klachten vanwege de niet tijdige indiening van de jaarstukken over 2002. 7 Klachten waren ingediend naar aanleiding van gedane onderzoeken bij gerechtsdeurwaarders.

Van de 3 klachten, terzake van niet op tijd indienen van jaarstukken, heeft er in 2 gevallen een zitting plaatsgevonden. In het derde geval is de klacht gelijk behandeld met een andere door het BFT ingediende klacht, die betrekking had op dezelfde gerechtsdeurwaarder, naar aanleiding van een onderzoek. Ten tijde van het opstellen van dit verslag zijn de uitspraken nog niet bekend.

De 7 klachten naar aanleiding van onderzoeken hadden betrekking op de volgende bevindingen:

- In 3 gevallen was de bewaringspositie negatief;
- Bij 1 gerechtsdeurwaarder waren de administratie, de bewaringspositie, de liquiditeit, de solvabiliteit, het opsturen van stukken en overige zaken niet op orde. Bij de tweede klacht betrekking hebbend op dezelfde gerechtsdeurwaarder waren de administratie en de bewaringspositie niet op orde;
- In 1 geval zijn tekortkomingen geconstateerd met betrekking tot de administratie, de bewaringspositie, de liquiditeit, de solvabiliteit en het niet tijdig indienen van verantwoordingsdocumenten;
- In 1 geval zijn tekortkomingen geconstateerd in de administratie, de bewaringspositie en het niet tijdig indienen van verantwoordingsdocumenten..

Tot en met de datum van het opstellen van dit verslag hebben er 6 zittingen plaatsgevonden. In 2 zaken heeft de Kamer van Gerechtsdeurwaarders een uitspraak gedaan. In beide gevallen heeft de Kamer de klacht van het BFT gegrond verklaard met als maatregel berisping met de aanzegging dat indien andermaal door hem een van de in artikel 34, eerste

lid, Gdw bedoelde handelingen of verzuimen wordt gepleegd, een geldboete, schorsing of ontzetting uit het ambt zal worden overwogen.

Hoger beroep

In 2003 is 1 hoger beroep-zaak door een gerechtsdeurwaarder bij het Gerechtshof te Amsterdam ingediend naar aanleiding van een klacht van het BFT. De zitting heeft reeds plaatsgevonden. De beslissing is aangehouden.

5

Organisatie

In 2003 is veel aandacht besteed aan een aantal organisatorische aspecten. Onderstaand worden de belangrijkste ontwikkelingen geschetst.

Personeel

Bij de start van het BFT in 1999 was de personele bezetting, gelet op de uit te voeren taken, ontoereikend. In 2002 is evenals in de voorafgaande jaren veel aandacht geschonken aan de werving van accountants.

In het jaarplan 2003 was een uitbreiding met circa 6 accountants voor de sector financieel toezicht voorzien. In 2003 is de bezetting daadwerkelijk met 2 accountants uitgebreid. Met deze bezetting is het financieel toezicht bij het notariaat en de gerechtsdeurwaarders versterkt. Om de gewenste sterkte te bereiken is uitbreiding echter noodzakelijk. Deze uitbreiding is noodzakelijk als gevolg van de bevindingen bij onderzoeken en de ten opzichte van de voorgaande jaren teruglopende markt voor het notariaat. Deze ontwikkelingen maken diepgang en uitbreiding van het aantal uit te voeren onderzoeken noodzakelijk.

Gedurende het najaar van 2003 is de werving van accountants en juristen voor de sector Wid/MOT gestart. Per eind mei 2004 zijn 10 accountants en juristen aangesteld. In het plan van aanpak wordt uitgegaan van 13 accountants en juristen.

Huisvesting

Als gevolg van de uitbreiding van de taken van het BFT met het toezicht op de naleving van de Wid en de wet MOT en de daarmee gepaard gaande werving van accountants en juristen is de behuizing in de van der Duijnstraat 9 te Utrecht te krap geworden. Daarom is uitgekeken naar ruimere en meer passende huisvesting in de regio Utrecht. Met ingang van 14 juni 2004 zal het BFT gehuisvest zijn aan de Euclideslaan 201 in Utrecht.

Automatisering

In het eerste halfjaar 2003 is de herinrichting van het geautomatiseerde systeem afgerond. Het kantoor netwerk omvat thans twee servers op kantoor Utrecht en daaraan gekoppelde werkstations voor alle personeelsleden, centraal en decentraal. Bij de opzet van het systeem is gestreefd naar een optimaal niveau van informatiebeveiliging. Rondom het geautomatiseerde systeem is een aantal maatregelen van fysieke beveiliging doorgevoerd. Met het kantoor netwerk is een meer efficiënte en effectieve gegevensuitwisseling tussen de werklocatie en het kantoor te Utrecht mogelijk geworden.

Het BFT heeft in het voorjaar van 2004 een extern bureau een risicoanalyse en haalbaarheidsonderzoek naar de beveiligingsaspecten van het geautomatiseerd systeem laten uitvoeren, die uiteindelijk moeten leiden tot certificering van het systeem. Vooralsnog heeft het extern bureau een verantwoordingsverklaring informatiebeveiliging afgegeven, die in dit jaarverslag is opgenomen. Gedurende het jaar 2004 zullen de nodige maatregelen worden getroffen, die in het jaar 2005 tot certificering moeten leiden.

Daarnaast wordt met externe ondersteuning gewerkt aan de ontwikkeling van een database voor de gehele informatievoorziening van het BFT. Daartoe zijn reeds een datamodel en een procesmodel opgesteld.

Ontwikkelingen

6

In 2003 is een aantal voor het toezicht van belang zijnde ontwikkelingen te signaleren.

A Notariaat

Bij een aantal kantoren is sprake van een niet onaanzienlijke verlaging van de tarieven. Gelet op het toezichtbeleid, waarvan preventie een belangrijke pijler vormt, betekent dit in de eerste plaats dat een hogere prioriteit aan de uitvoering van onderzoeken bij kantoren met een grotere daling van omzet en resultaat in regio's waarvan bekend is dat lage tarieven worden gehanteerd, wordt toegekend. In de huidige wet- en regelgeving zijn geen heldere uitgangspunten voor preventief beleid opgenomen. Gelet op het belang van preventief toezicht rekent het BFT een nadere uitwerking hiervan tot zijn taak. Voorshands valt te denken aan niet vrijblijvende begeleiding van een notariskantoor door een derde.

Ten tweede hebben de ook in eerdere jaren gesignaleerde trends van concentratie tot grote organisaties en ontvlechting van grotere organisaties tot meer kleinere organisaties zich voortgezet. Gelet op de continuïteit van de notariële dienstverlening en de mogelijke gevolgen van concentratie en ontvlechting voor onder meer de cliëntengelden heeft dit consequenties voor het financiële toezicht.

Ten derde vormen de samenwerkingsverbanden van notariskantoren met andere professionele beroepsbeoefenaren -nationaal en internationaal- een belangwekkende ontwikkeling die het financiële toezicht compliceert. Uit de ervaring blijkt dat de indiening van de verantwoordingsdocumenten bij deze kantoren vaak zeer laat geschiedt als gevolg van de vaak tijdrovende vaststellingsprocedures van de jaarrekeningen. Bovendien is de totstandkoming van grote samenwerkingsverbanden van beroepsbeoefenaren van vrije beroepen, waarin het notariaat binnen een dergelijk samenwerkingsverband beperkt participeert, een complicerende factor. De risico's waarmee deze organisaties worden geconfronteerd kunnen soms (zeer) groot zijn en ontstaan zonder dat het BFT de mogelijkheid heeft deze te volgen. Deze ontwikkeling vraagt de aandacht van alle betrokkenen.

B Gerechtsdeurwaarders

In 2003 is gebleken dat de indiening van de jaarstukken bij het BFT beter verloopt dan in het voorgaande jaar. De KBvG heeft veel aandacht geschonken aan de naleving van de indienverplichting van haar leden.

In de huidige wet- en regelgeving zijn geen heldere uitgangspunten voor preventief beleid opgenomen. Gelet op het belang van preventief beleid rekent het BFT een nadere uitwerking hiervan, ook wat de gerechtsdeurwaarders betreft, tot zijn taak.

Gebleken is dat sprake is van een concentratietendens. Als gunstige effecten van schaalvergroting worden vooral genoemd het beter kunnen inspelen op de veranderende regelgeving, de relatief lagere automatiseringskosten, betere dienstverlening als gevolg van grotere beschikbaarheid en risicospreiding. Met name voor zeer kleinschalige kantoren kunnen de gevolgen op langere termijn positief zijn.

Tot slot

Het BFT blijft zich bewust van zijn voor de samenleving belangrijke rol. Dit belang neemt, gelet op de vorengenoemde ontwikkelingen, in de komende jaren verder toe.

Het BFT is zich eveneens bewust van de in het algemeen toenemende aandacht voor de wijze waarop financieel toezicht wordt uitgeoefend.

In 2004 is het streven er op gericht de transparantie en de kwaliteit van het toezicht te optimaliseren.

30 mei 2004

het bestuur

Mr. L.R. van der Weij
voorzitter

de algemeen directeur a.i.

drs. H.P. Hadewegg Scheffer RA

Inleiding

Voor u ligt de verantwoordingsverklaring over informatiebeveiliging van het Bureau Financieel Toezicht. De taakstelling van het Bureau Financieel Toezicht brengt met zich mee dat de medewerkers zeer vertrouwelijke informatie beoordelen van notarissen en gerechtsdeurwaarders. Deze informatie wordt opgenomen in dossiers en informatiesystemen van het Bureau Financieel Toezicht. Mede vanwege het vertrouwelijke karakter van deze informatie is het noodzakelijk te beschikken over een veilige en bedrijfszekere informatievoorziening. Het inrichten en borgen van het security-managementproces speelt daarbij een cruciale rol. In dat kader heeft het Bureau Financieel Toezicht reeds diverse maatregelen getroffen, zowel in de ICT-infrastructuur als ter verbetering van de fysieke beveiliging. Mede in het licht van de uitbreiding van het takenpakket van het Bureau Financieel Toezicht hebben wij het belang onderkend van een verdere structurering van de processen rond informatiebeveiliging, zoals het beheer van de automatisering, en het stimuleren van veilige omgang met informatie en ICT door de medewerkers.

Ontwikkelingen

In 2003 heeft een verdere professionalisering plaatsgevonden in de automatisering. Zo is met de dienstverlenende automatiseringsleverancier een beheercontract afgesloten waarin een tijdige afhandeling van incidenten en verstoringen wordt gewaarborgd. Tevens is in overleg met de beheerder een verbetering aangebracht in de beveiliging van gegevensbestanden op het netwerk.

Wij hebben de medewerkers de mogelijkheid geboden om te kunnen thuiswerken. De gebruikte oplossing is voorzien van een adequate beveiliging, waardoor het risico van misbruik, zoals gegevensdiefstal door derden, van de thuiswerkplek is beperkt. Thuiswerken wordt overigens alleen toegestaan wanneer de thuiswerkplek van de betreffende medewerker fysiek toereikend beveiligd is. De fysieke beveiliging van het pand van het Bureau Financieel Toezicht is gedurende 2003 sterk verbeterd en voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

Stand van Zaken

Om tot een verdere structurering en professionalisering te komen van informatiebeveiliging hebben wij door een onafhankelijk deskundige een risicoanalyse laten uitvoeren. Hieruit is naar voren gekomen dat wij een evenwichtige set maatregelen hanteren die goed aansluit bij de voor ons relevante risico's. Het gaat daarbij met name om maatregelen die de vertrouwelijkheid van informatie waarborgen.

Op basis van de uitgevoerde risicoanalyse is een maatregelen-set samengesteld die door het Bureau Financieel Toezicht is overgenomen als normstellend. De extern deskundige heeft aan de hand hiervan een toets uitgevoerd en de afwijkingen van die maatregelen-set vastgesteld. Het resultaat van die toets was dat een belangrijk deel van deze maatregelen reeds is geïmplementeerd. De maatregelen waarvan is geconstateerd dat deze nog niet of nog niet volledig zijn ingevoerd zullen door het Bureau Financieel Toezicht worden gebruikt voor het opstellen van een verbeterplan voor informatiebeveiligingsplan.

Dit plan zal in het komende halfjaar worden uitgevoerd. Wij zullen over de voortgang van de verbeteringsactiviteiten rapporteren in het jaarverslag over 2004.

Bij deze verantwoordingsverklaring is door KPMG Information Risk Management de mededeling afgegeven, dat het een adequate weergave is van de situatie per 1 april 2004.

Jaarrekening

1

Balans per 31 december 2003

	31/12/03	31/12/02		31/12/03	31/12/02
	€	€		€	€
Vaste activa			Eigen vermogen		
Materiële vaste activa	<u>214.818</u>	<u>254.322</u>	Egalisatiereserve	691.450	198.000
			Reserve nieuwe taken	<u>629.914</u>	<u>369.739</u>
				<u>1.321.364</u>	<u>567.739</u>
			Vorzieningen		
			Latente verplichting	<u>75.364</u>	<u>16.750</u>
Vlottende activa			Vlottende passiva		
<i>Vorderingen</i>			<i>Kortlopende schulden</i>		
Overige vorderingen	<u>109.246</u>	<u>76.323</u>	Ministerie van Justitie	22.139	81.262
			Belastingen en premies sociale verzekering	-	39.787
Liquide middelen	<u>1.497.951</u>	<u>820.932</u>	Overige schulden	<u>403.148</u>	<u>446.039</u>
				<u>425.287</u>	<u>567.088</u>
Totaal activa	<u>1.822.015</u>	<u>1.151.577</u>	Totaal passiva	<u>1.822.015</u>	<u>1.151.577</u>

2

Winst- en verliesrekening over 2003

	Financieel Toezicht	Wid / MOT	Exploitatie 2003 Totaal	Exploitatie 2002
	€	€	€	€
Subsidie	2.414.500	900.000	3.314.500	1.980.000
Rentebaten	17.748	934	18.682	21.752
Onderzoeken Ondernemingsplannen	<u>59.800</u>	<u>-</u>	<u>59.800</u>	<u>46.000</u>
Totaal baten	<u>2.492.048</u>	<u>900.934</u>	<u>3.392.982</u>	<u>2.047.752</u>
Bestuurskosten	13.364	13.364	26.728	24.804
Personeelskosten	1.635.145	192.203	1.827.348	1.503.861
Overige personeelskosten	124.546	127.795	252.341	111.227
Huisvestingskosten	74.661	3.929	78.590	68.289
Afschrijvingen	60.330	3.175	63.505	12.264
Bureaunkosten	<u>280.377</u>	<u>14.329</u>	<u>294.706</u>	<u>358.749</u>
Totaal lasten	<u>2.188.423</u>	<u>354.795</u>	<u>2.543.218</u>	<u>2.079.194</u>
Saldo	<u>303.625</u>	<u>546.139</u>	<u>849.764</u>	<u>-31.442</u>

Algemene toelichting

3

Het Bureau Financieel Toezicht is belast met het financieel toezicht op het notariaat en de gerechtsdeurwaarders in Nederland en het vervullen van de secretariaatsfunctie voor de Commissie van deskundigen notariaat en de Commissie van deskundigen gerechtsdeurwaarders. In september 2003 heeft het BFT de formele opdracht ontvangen om het toezicht op de Wid/MOT uit te oefenen bij financiële dienstverleners.

Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers zijn ontleend aan de jaarrekening 2002, ter verbetering van het inzicht zijn enkele posten anders gerubriceerd.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, onder aftrek van afschrijvingen, of lagere bedrijfswaarde.

Reserve nieuwe taken

Het Ministerie van Justitie heeft uit de overschotten van de sector financieel toezicht geld beschikbaar gesteld voor nieuwe toezichtstaken.

Latente verplichtingen

Dit betreft een verplichting aan het Ministerie van Justitie, in verband met de bij het BFT aanwezige materiële vaste activa op 1 oktober 1999. Deze verplichting zal evenredig afnemen met de waarde van deze materiële vaste activa. Tevens is onder dit hoofd een wachtgeldverplichting opgenomen.

Overige activa en passiva

Voor zover in bovenstaande niet anders is aangegeven worden activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde. Hierbij wordt op vorderingen indien dit noodzakelijk is, een voorziening in mindering gebracht.

Resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als verschil tussen opbrengsten en kosten over het jaar. Afschrijvingen vinden plaats volgens de lineaire methode op basis van de geschatte economische levensduur. De afschrijvingen van de vóór 1 oktober 1999 aangeschafte activa worden ten laste van het resultaat gebracht. Hiertegenover staat een vrijval van de latente verplichting.

Een uitzondering hierop vormen de opbrengsten inzake de onderzoeken ondernemingsplannen gerechtsdeurwaarders waarvoor het kasstelsel als grondslag voor de resultaatbepaling is gehanteerd. Deze worden direct bij ontvangst als gerealiseerd aangemerkt.

De nieuwe taken van het BFT worden afzonderlijk gefinancierd, daarom zijn de kosten per sector gepresenteerd. Rechtstreeks toe te rekenen opbrengsten en kosten zijn volledig aan de betreffende sector toegerekend. De toerekening van gemengde kosten heeft plaatsgevonden naar rato van de op tijdregistratie verkregen verdeling van personeelskosten.

Voor 2004 en verder is een budgetteringsysteem in ontwikkeling.

Toelichting op de balans per 31 december 2003

Vaste activa

Materiële vaste activa	2003	2002
Aanschaffingen nà 1 oktober 1999 (BFT)	209.454	237.572
Aanschaffingen vòòr 1 oktober 1999 (CBBN)	5.364	16.750
	<u>214.818</u>	<u>254.322</u>

Het verloop en de samenstelling van de aanschaffingen nà 1 oktober 1999 (de datum waarop het BFT is ontstaan) is als volgt:

	Automatisering	Inrichting	Totaal
Boekwaarde per 1 januari	189.640	47.932	237.572
Investeringsen	35.387	-	35.387
Afschrijvingen	<u>-54.595</u>	<u>-8.910</u>	<u>-63.505</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>170.432</u>	<u>39.022</u>	<u>209.454</u>

De afschrijving op automatisering bedraagt 33^{1/3} procent per jaar vanaf de datum van ingebruikname. Voor de inrichting is dat 10 procent.

De aanschaffingen van vòòr 1 oktober 1999 worden afzonderlijk vermeld vanwege de relatie met de onder het hoofd Voorzieningen opgenomen latente verplichting. De afschrijving op deze activa is gelijk aan de vrijval van deze verplichting en bedraagt 25 procent per jaar voor automatisering en 10 procent per jaar voor inrichting.

Vlottende activa

Overige vorderingen	2003	2002
Vooruitbetaalde bedragen	90.416	55.674
Nog te ontvangen bedragen	18.830	20.649
	<u>109.246</u>	<u>76.323</u>
Liquide middelen	2003	2002
Kas	113	277
Rabobank, betaalrekening	34.555	190.824
Rabobank, spaarrekening	1.463.283	629.831
	<u>1.497.951</u>	<u>820.932</u>

Eigen vermogen

Egalisatiereserve	2003	2002
Stand 1 januari	198.000	588.327
Overboeking van de rekening-courant met M.v.J.	-	92.116
Saldo winst- en verliesrekening	849.764	-31.442
Overboeking overschot Financieel Toezicht	-260.175	-369.739
Overboeking naar de rekening-courant met M.v.J.	-96.139	-81.262
	<u>691.450</u>	<u>198.000</u>

De overboeking naar de rekening-courant met het Ministerie van Justitie volgt uit de bepaling dat de egalisatie-reserve voor financieel toezicht maximaal 10% van de subsidie mag bedragen; voor Wid/MOT is dit ultimo 2003 nog 50%.

Reserve nieuwe taken	2003	2002
Stand 1 januari	369.739	-
Toevoeging in het boekjaar	260.175	369.739
	<u>629.914</u>	<u>369.739</u>

Deze reserve is vastgesteld in overleg met het Ministerie van Justitie en is bestemd voor nieuwe toezichttaken van het BFT. In 2004 zal € 250.000 aan de exploitatie van de sector Wid/MOT worden toegevoegd.

Voorzieningen

Latente verplichting	2003	2002
Saldo per 1 januari	16.750	29.024
Toevoeging wachtgeldverplichting	70.000	-
Vrijval t.g.v. resultaat	-11.386	-12.274
	<u>75.364</u>	<u>16.750</u>

Vlottende passiva

Ministerie van Justitie	2003	2002
Stand 1 januari	81.262	92.116
Overboeking naar de egalisatiereserve	-	-92.116
Verrekening met subsidiebetaling	-81.262	-
Verrekening uit egalisatiereserve	96.139	81.262
Nog te ontvangen prijscompensatie	-74.000	-
	<u>22.139</u>	<u>81.262</u>

Belastingen en premies sociale verzekering	2003	2002
Loonbelasting	-	39.787
	<u>-</u>	<u>39.787</u>

Overige schulden	2003	2002
Investeringscrediteuren	-	102.945
Juridisch advies	39.852	66.609
Huur	43.109	43.109
Salaris- en personele kosten	117.622	54.310
Verlof/interim ziektekosten	76.658	96.511
Reservering vakantiegeld	50.948	44.608
Overige	74.959	37.947
	<u>403.148</u>	<u>446.039</u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Huurverplichtingen

Het jaarlijks bedrag van met derden aangegane huurverplichtingen van het pand waarin het BFT is gehuisvest bedraagt € 52.664. De huurverplichtingen lopen tot en met 2008.

Gebeurtenissen na balansdatum

In het kader van de toekenning van nieuwe taken zal het BFT medio 2004 verhuizen. De hiermee verband houdende kosten, waaronder de afkoop van het huurcontract, worden afzonderlijk gefinancierd.

Toelichting op de winst- en verliesrekening 2003

ALGEMEEN

Financieel Toezicht

De subsidie voor de sector Financieel Toezicht bedraagt na prijscompensatie € 2.414.500 en is gebaseerd op het eind 2002 ingediende jaarplan. Zoals uit hierna volgende specificaties blijkt zijn de kosten materieel lager uitgekomen door het niet kunnen invullen van vacatures en door doorbelasting van deels vaste kosten aan de sector Wid/MOT. Het aldus gerealiseerde overschot van de sector FT bedraagt € 303.625 waarvan € 260.175 in overleg met het Ministerie van Justitie vooralsnog aan de reserve voor nieuwe taken is toegevoegd en € 43.450 volgens de reguliere systematiek is toegevoegd aan de egaliseringsreserve.

Wid/MOT

De subsidie voor de sector Wid/MOT bedraagt € 900.000 en is gebaseerd op het in de loop van 2003 ingediende en herziene plan van aanpak. Aangezien de formele toekenning van deze nieuwe taken later heeft plaatsgevonden dan gepland zijn veel minder kosten besteed dan verwacht. Het overschot bedraagt € 546.139 waarvan € 450.000 aan de egaliseringsreserve mag worden toegevoegd, het restant ad € 96.139 is als kortlopende schuld aan het Ministerie van Justitie opgenomen.

Bestuurskosten	Financieel Toezicht	Wid / MOT	Totaal 2003	Totaal 2002
Beloning	11.572	11.571	23.143	23.142
Reiskosten	1.372	1.372	2.744	1.447
Overige kosten	420	421	841	215
	<u>13.364</u>	<u>13.364</u>	<u>26.728</u>	<u>24.804</u>

Personeelskosten				
Lonen en salarissen	1.318.821	69.412	1.388.233	1.165.013
Pensioenlasten	157.152	8.271	165.423	109.068
Overige Sociale lasten	91.020	4.790	95.810	80.647
Inhuur externe deskundigen	68.152	109.730	117.882	11.333
Kosten inhaaloperatie	-	-	-	137.800
	<u>1.635.145</u>	<u>192.203</u>	<u>1.827.348</u>	<u>1.503.861</u>

Het gemiddelde aantal personeelsleden bedroeg 19 fte. (v.j. 16)

Overige personeelskosten	Financieel Toezicht	Wid / MOT	Totaal 2003	Totaal 2002
Werving en selectie	66.865	124.759	191.624	39.961
Opleidingen / Cursussen	26.342	1.386	27.728	14.353
Beveiliging werkplekken	13.050	687	13.737	38.401
Overige	18.289	963	19.252	18.512
	<u>124.546</u>	<u>127.795</u>	<u>252.341</u>	<u>111.227</u>

Huisvestingslasten

Huur	51.664	2.719	54.383	52.017
Energie en water	5.060	266	5.326	3.892
Externe vergaderingen	6.456	340	6.796	4.597
Schoonmaak	7.702	405	8.107	5.894
Overige	3.779	199	3.978	1.889
	<u>74.661</u>	<u>3.929</u>	<u>78.590</u>	<u>68.289</u>

Afschrijvingslasten

Materiële vaste activa				
vòòr 1 oktober 1999	10.817	569	11.386	12.273
nà 1 oktober 1999	60.330	3.175	63.505	12.264
Vrijval latente verplichting	-10.817	-569	-11.386	-12.273
	<u>60.330</u>	<u>3.175</u>	<u>63.505</u>	<u>12.264</u>

Bureaunkosten	Financieel Toezicht	Wid / MOT	Totaal 2003	Totaal 2002
Verzekeringen	77.542	4.081	81.623	62.914
Autokostenvergoeding	77.448	4.075	81.523	75.307
Reis- en verblijfkosten	16.372	861	17.233	19.191
Advieskosten	119	6	125	75.759
Accountantskosten	9.875	519	10.394	4.618
Commissie monitoring	-	-	-	35.071
Kantoorbehoeften	6.020	317	6.337	9.446
Telefoon	15.148	797	15.945	18.527
Vakliteratuur	7.668	403	8.071	7.332
Contributies	11.351	598	11.949	12.362
Publiciteit en voorlichting	1.039	54	1.093	10.945
Porti	7.814	411	8.225	2.772
Drukwerk en papier	3.794	200	3.994	3.027
Salarisadministratie	3.972	209	4.181	3.676
Kopieerkosten	2.216	116	2.332	1.755
Bankkosten	438	23	461	257
Recherche kosten	157	8	165	326
Internet	17.678	931	18.609	-
Commissie van Deskundigen	7.609	-	7.609	-
Kosten automatisering	8.727	458	9.185	-
Overige	5.390	262	5.652	1.119
	<u>280.377</u>	<u>14.329</u>	<u>294.706</u>	<u>358.749</u>

ACCOUNTANTSVERKLARING

OPDRACHT

Wij hebben de jaarrekening over het boekjaar 2003 van het Bureau Financieel Toezicht te Utrecht gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de organisatie. Het bestuur is tevens primair verantwoordelijk voor de naleving van de wet- en regelgeving. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

WERKZAAMHEDEN

Bij onze controle hebben wij nagegaan of de jaarrekening voldoet aan de volgende eisen:

- dat de jaarrekening getrouw weergeeft zowel de baten als lasten over 2003 als de activa en passiva per 31 december 2003 en
- dat de in de jaarrekening opgenomen baten en lasten, alsmede de balansmutaties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met van toepassing zijnde wettelijke regelingen.

Tevens hebben wij nagegaan of de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Nadere regels op en ter uitvoering van de Algemene Wet Bestuursrecht verbonden aan de subsidiëring van het Bureau Financieel Toezicht, zoals bedoeld in artikel 110 van de Wet op het Notarisambt.

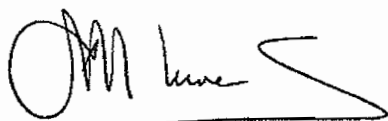
Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten en in overeenstemming met het controleprotocol voor het Bureau Financieel Toezicht van het Ministerie van Justitie. Volgens de in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het bestuur van de organisatie daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

OORDEEL

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening 2003 van Bureau Financieel Toezicht voldoet aan de hierboven omschreven eisen.

Utrecht, 30 mei 2004

MAZARS PAARDEKOOPEL HOFFMAN

C.M. Kroes RA

Samenstelling bestuur

mr L.R. van der Weij
mevrouw mr R.C. Schoemaker
J.A. van Veldhoven RA
mr H.F. van den Haak
drs P.C. van der Lugt

voorzitter vanaf 1 januari 2004
voorzitter tot 1 januari 2004

Samenstelling directie

drs H.P. Hadewegg Scheffer RA
drs A.E.R. Blok RA
R.K. Sipkema RA

algemeen directeur a.i. vanaf 5 maart 2004
directeur financieel toezicht
adjunct-directeur financieel toezicht

Samenstelling medewerkers

Staf

H.A.J. Bos
mevrouw C.M. Schoonheim-Oliekan
mevrouw W.H. Wintraaken-Oliekan

chef de bureau

Beleidsafdeling

mevrouw mr S.F.H.M. Staal-Doensen

beleidsmedewerker

Sector Financieel Toezicht

C.G.H.C. Beekveld RA
J.A. Buijs AA
K. Faber RA
A.C.M. Hesselberth RA
B. van 't Hoog
F.Ph. Jantzen RA
J.R.M. de Jong RA
W.C.N.M. Klerx RA
drs H. Mannessen RA
M.J.Th.Mooijekind RA
A.C.J. Snoeren RA
D.A. Steensma RA
drs J. Strietman RA
D. van der Veer RA
mevrouw J.A.H. Vernooij
M.J. Visch RA

Sector Wid/MOT

mr M.F. Beumer
F. Faber
mr D.S. Kolkman
drs F. Knook RA
G.L. Mooij RA
mr C.A. Reckweg
mr A.T.A. Tilleman
mevrouw N.W.A. Vos RA
N.J. Waterkamp RA
F.J. Winkel RA
J. van Woudenberg RA

Bureau Financieel Toezicht
Postbus 14052
3508 SC Utrecht

Euclideslaan 201
8534 BS Utrecht
Telefoon 030.251 69 84
Fax 030.254 37 85

